

citati uzet je doslovce iz Deimelove »Zitatenapologie«, o kojoj se je uvijek samo pohvalno izražavala i njemačka a i naša domaća kritika, — i to iz njezina 3. izdanja. Kad bi se dakle u tom citatu nalazila i sjena heretične tendencije, to bi već davno bila zapazila i istakla njemačka kritika. Bit će dakle, da g. J. V. naprosto nije shvatio toga citata. U njemu se naime ne tvrdi, da se je kršćanska dogma razvila iz mitologije, nego uprav protivno od toga, t. j. da se je mitologija razvila iz dogme. Pa i ako je ovo mnijenje danas zabaceno, to se ono ipak ne kosi s principima katol. vjere. Ta i mnogi su sv. Oci, dapače i razni katol. učenjaci još u 19. stoljeću držali, da je praobjava sadržavala i dogmu o presv. Trojstvu i da je mnogoboštvo kod pogana nastalo iskrivljivanjem ove fundamentalne dogme objavljene religije. (Cf. Esser-Mausbach: Religion, Christentum, Kirche,⁴ str. 515.)

Što se pak tiče mnogih »praznih« citata u našoj zbirci, to upozorujemo gosp. kritičara, da su baš oni citati, koji najprazniji izgledaju, uzeti skoro isključivo iz Deimela, koji ih je opet pokupio — kako se može svatko lako uvjeriti — iz najboljih njemačkih apologetika. Ako su dakle ti citati potpuno bez vrijednosti, kako to misli g. J. V. kako je onda moglo doći do toga, da ih u svojim klasičnim djelima navode jedan Hettinger, Weiss, Schanz i drugi!

Dakako, tu i tamo vrijednost kojega citata ne stoji toliko u samom tekstu, koliko u imenu dotične osobe, koja je tekst napisala. U našem slučaju ne vrijedi potpuno ona latinska »non quis, sed quid«, jer je za našu svrhu važno, ako koji otvoreni protivnik i neprijatelj kršćanstva posvjedoči — makar mršavo i nepotpuno — istinitost kršćanske nauke. — Toliko istini za volju! **Dr P. Č.**

Recenzije.

Latini Joseph: Iuris criminalis philosophici summa lineamenta, Taurini—Romae 1924. ap. M. E. Marietti, str. 1—213, cijena 10.50 lira.

U pogl. 1. prolegomena govori se o prirodi i razložnoj osnovici društvenog (gradanskog) kažnjavanja. Pisac ponajprije izlaže i opovrgava t. zv. pozitivnu školu i neke teorije t. zv. klasične škole (teoriju društvena ugovora, teoriju koristi i mješovitu ili eklektičnu teoriju). Po tom izlaže i utvrđuje t. zv. juridičku teoriju. Prema ovoj razložna je osnovica društvenog (gradan-

skog) kažnjavanja: nužda, da se po gradanskoj vlasti obnovi ili uspostavi pravni društveni poredak, koji je bio povrijeđen zloporabom slobodne ljudske volje. Svrha je dosljedno tomu gradanskog kažnjavanja: uspostavljanje deliktom narušenog pravnog poretka.

U pogl. 2. prolegomena crta se početak i povjesni razvoj društvenog (gradanskog) kažnjavanja.

U pogl. 3. prolegomena daje se definicija, predmet, razdioba, vrela i literatura gradanskog kaznenog prava.

Samo djelo ima dva odsjeka: o deliktu i o kazni. Odsjek o deliktu radi u pogl. 1. o pojmu građanskog delikta, kvasidelikta i transgresije; u pogl. 2. o kakvoći građanskog delikta; u pogl. 3. o količini građanskog delikta; u pogl. 4. o građanskom kaznenom zakonu; u pogl. 5. o učincima građanskog delikta.

Odsjek o kazni radi u pogl. 1. o pojmu kazne; u pogl. 2. o vrstama kazne; u pogl. 3. o jednakosti među deliktima i kaznama.

Izlaganje i raspravljavanje je jasno, jezgrovito i temeljito. Dobra je i jezična strana.

Pisac (str. 200.) zabacuje infamantne kazne (poenae infamantes) kao neumjesne, jer da krivac svojim deliktom ili gubi na časti kod puka, a onda je presuda suvišna, ili ne gubi, a onda je presuda nemoćna; infamia juris da je dakle neshvatljiva, a infamia facti da ne leži u sučevojoj moći. Ovo nije ispravno, jer zakoni uplivaju na čestite građane i oni prilagođuju svoje shvatanje delikta zakonima. Stoga je razloga i novi crkveni Zakonik (kan. 2291, n. 4.) pridržao kaznu »infamiae juris«.

Dr. I. A. Ruspini.

Felix M. Cappello S. I.: Tractatus canonico - moralis De Censuris, ed. 2. Taurinorum Augustae 1925. ap. M. E. Marietti, str. I—XVI i 1—517.

Ovaj komentar ima 2 dijela: De censuris in genere i De censuris in specie. U drugom dijelu navodi i tumači pisac kod dotične vrsti cenzure sve cenzure latae sententiae Zakonika. Na početku nalazi se kazalo rasporeda (str. VII.—X.) i popis pisaca (str. XI.—XVI.), a na kraju (kao I. dodatak) tumačenje cenzura sadržanih u konst. Pija X. »Vacante Sede Apostolica« (str. 494.—503.), po tom (kao II. dodatak) neki obrasci

i svjedodžbe za odrješenje od cenzura (str. 504.—508.) i konačno abecedno kazalo sadržaja (str. 511.—517.)

Tumačenje je temeljito i iscrpivo. Osobita je vrlina, što se auktor strogo drži teksta Zakonika i nedopušta bez nužde dvojbe i u vezi s tim pozivanje na ranije pravo. Komentar ovaj spada svakako među najbolje te vrsti.

Ističemo neke potankosti. Svrha je svake crkvene kazne popravak i odmazda (n. 2). Kardinali ne mogu u svojim crkvama (titulus, diaconia) ustanoviti ili nametnuti cenzure (n. 12). Vjerojatnije je, da ženske nijesu po bož. pravu nesposobne da ustanove ili nametnu cenzure (n. 13). Nedorasli mogu se kazniti cenzurama ferendae sententiae, ali to nije uputno (n. 17). Djeca ispod 7. godine, ma i imala porabu razuma, ne potpadaju cenzurama (n. 17). »Leges, quae publico bono consulunt« jesu oni zakoni, koji većma idu za tim, da odvrte opću štetu, nego li da promiču opće dobro (n. 19). Istočnjaci vezani su cenzurama kan. 2314, 2316, 2318, 2319, 2320, 2332, 2335, 2367 i 2371 (n. 22). Teški strah izuzimlje od cenzura latae sententiae, ma da je čin u sebi zao, ako nije na opću štetu duša i ne sadrži preziranje vjere ili crkv. poglavarstva (n. 61). Laki strah izuzimlje od cenzura latae sententiae, kad zakon traži potpunu zlobu (n. 62). Svaka je cenzura ab homine pridržana (n. 68). Deklaratorna sentencija ne čini, da je cenzura ab homine (n. 76). Notornost prekršaja nije (gledom na učinke) izjednačena sa deklaratornom sentencijom (n. 76). Valjano je odrješenje dano krivcu, koji ne će da napusti otpor (contumacia), ako je dano po onomu, koji je cenzuru ustanovio odnosno nametnuo ili po njegovom poglavaru; inače je neva-